

gelegen, zijn kunnen komen. De zaden worden wel vaak door de wind uit de zaaddozen geschud, maar zij komen ook dikwijls in de vruchten reeds tot ontkieming en vallen dan met deze tezamen op de bodem. Ook bij deze plant vraagt men zich af of ze vroeger niet meer aaneengesloten over grotere oppervlakte heeft gegroeid en door het opdringende oerwoud tot op enkele plaatsen is teruggedrongen. In grote trekken kan men zich de verspreiding van de planten vaak wel verklaren, maar zodra men in details treedt, vertoont zich de ene moeilijkheid na de andere, maar dat maakt de studie van deze vraagstukken des te interessanter.

D. v. L.

HERPETOLOGISCHE AANTEKENINGEN I

Nadat in de October-aflevering twee foto's van *Lachesis puniceus* werden opgenomen, ben ik thans zoo gelukkig twee andere Javaansche giftslangen in beeld te kunnen brengen, nl. *Bungarus fasciatus* SCHN. en *Doliophis bivirgatus* BOIE. Eerstgenoemde is de ook in cultuurstreken niet zeldzame welang, welker beet naar

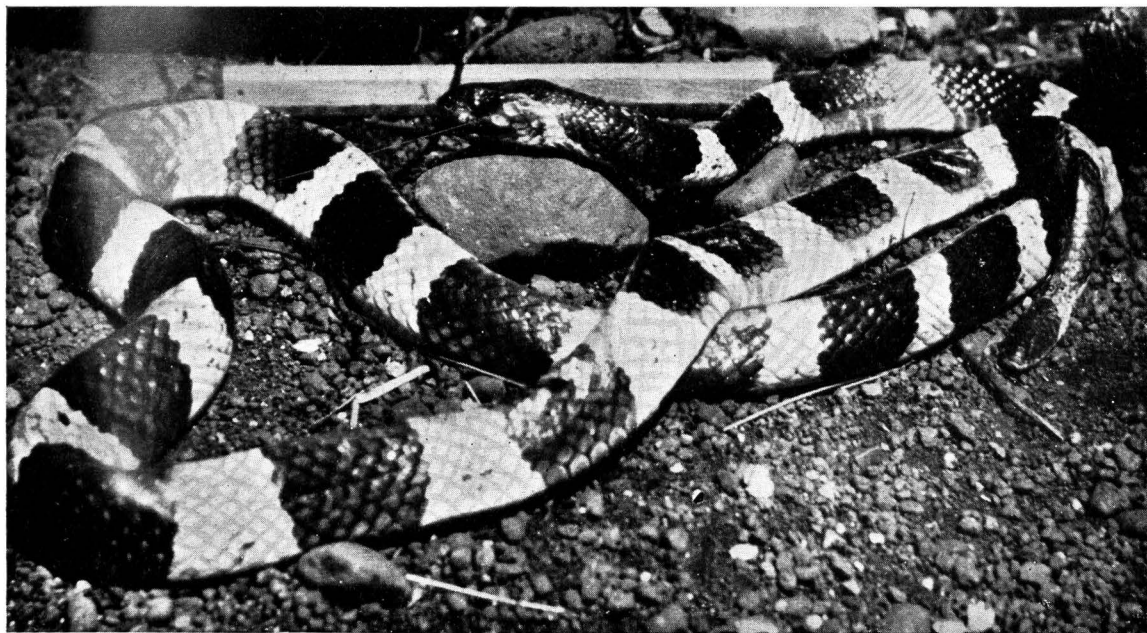

Fig 1. *Bungarus fasciatus* SCHN., ♂; lengte 156 cm (het meetlatje is 20 cm lang). Garoet, 30-IX-1929

Foto Appelman.

gelang van omstandigheden zeer gevaarlijk zijn kan. De bevolking in West-Java verwacht deze soort gewoonlijk met de algemeener weling, *Bungarus candidus* L. en noemt ze beide welang of belang, hetgeen eenvoudig beteekent: „de bontge-vlekte”. Waar met het woord „beling” in verschillende talen verglaasd aardewerk wordt bedoeld, schijnt het dus de vraag, of dit woord als naam voor *B. candidus* niet eenigszins gekunsteld of misschien zelfs wel bedacht is; hoogstens hebben wij m.i. met een zeer *localen* naam te doen.

Vele Inlanders laten zich wijs maken, dat *B. fasciatus* er twee koppen op na houdt, wel te verstaan aan de tegenovergestelde uiteinden van 't lichaam; zij zullen dan ook nooit rusten, vóórdat zij van een gedoode wel a ng óók de staartpunt, die, zooals de foto duidelijk weergeeft, stomp eindigt, kapot geknuppeld hebben. Dit bijgeloof zit diep geworteld.

Volgens Ouwens zou deze slang dikwijls in sawah-dijkjes gevonden worden. Ik persoonlijk heb haar nooit in die schuilplaatsen ontmoet, maar wél vond ik er herhaaldelijk haar dubbelgangster, *B. candidus*, die overdag gaarne in de modderige hopen van landkrabben en sawah-ratten huist en die aldaar, naar ik enkele malen constateerde, aast op de palingvormige ikan beloet (*Monopterus albus*). Van Inlandsche zijde vernam ik, dat *B. fasciatus* zich meer speciaal ophoudt in de

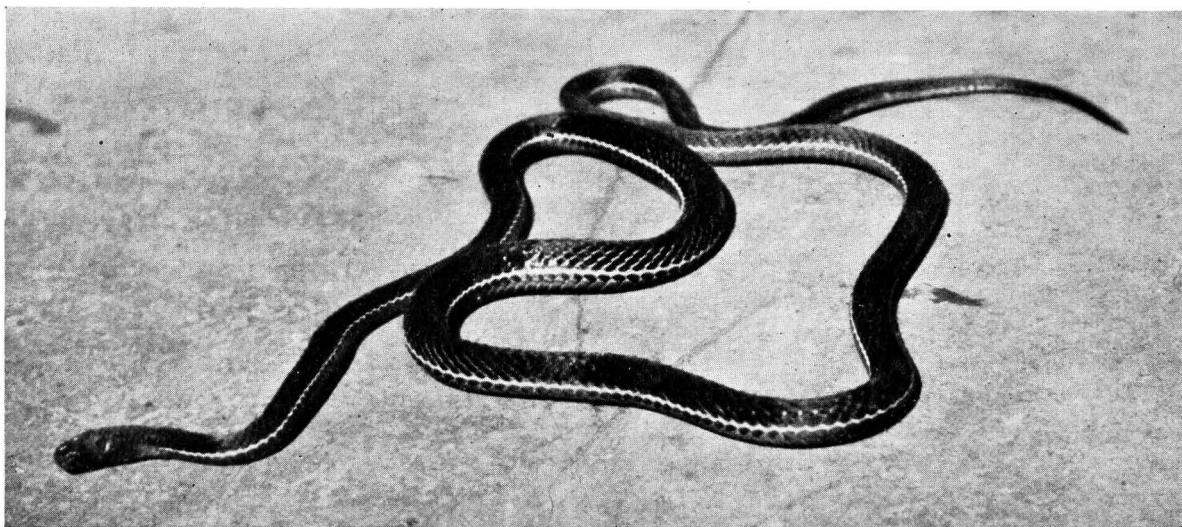

Fig. 2. *Doliophis bivirgatus* BOIE., ♂; lengte 102 cm. Garoet 10-XI-1929. Foto Appelman.

wortelholten van oude langs den waterkant groeiende bamboestoelen. Zooals bekend is, zijn de beide soorten geprononceerde nachtdieren.

Doliophis bivirgatus is zeldzamer, althans is het cultuurland. Hoewel het moeilijk is voorspellingen te doen, lijkt het mij toch wel te voorzien, dat deze slangsoort met het vernietigen der oerwouden op Java allengs schaarscher zal moeten worden. Afgaande op de beteekenis van den naam zou men meenen dat het geslacht *Doliophis* sluw of bedriegelijk moet zijn; dit is onjuist, maar de etymologische verklaring is waarschijnlijk gelegen in een bedrieglijke overeenkomst zoowel in kleur als in levenswijze met enkele soorten (o.a. *C. linnaei*) van het volkomen onschuldige geslacht *Calamaria*, en in 't bijzonder de roodbuikige variëteiten daarvan. *Doliophis* en *Calamaria* leven beide bij voorkeur in en onder plantaardigen afval en in humusrijken grond, op de manier der Typhlopsen (antea). Hun kop en hun harde cilindrische lichaam zijn volkomen aangepast aan de den boschgrond doorwroetende levenswijze, en voor uitdroging toonen zij zich, na uit hun milieu te zijn gehaald, nogal erg gevoelig.

Het afgebeelde exemplaar, een ♂ van 102 cm lengte, kwam bij het schoonmaken eener ontginning op de thee-onderneming Dajehmanggoeng (Garoet) van

onder een rotten boomstam te voorschijn — eenige dagen later werd ter zelfder plaatse een ♀ van 79 cm gevangen — en boezemde door zijn wilde gedragingen den rondom staanden koelies groot ontzag in. In de gevangenschap legde de slang binnen twee dagen haar agressieve neigingen af, maar toch scheen het voorzichtig om haar vóór het fotografeeren eerst eenige malen in een doek te laten bijten.

Dikwijls verneemt men de vraag of gift dieren gevoelig zijn voor het soorteigen gift. In verband daarmee zij opgemerkt, dat onze *Doliophis* behalve in den doek ook herhaaldelijk in zijn eigen lichaam beet en in den avond volgende op deze manipulaties stierf, waaruit iemand met een voorbarig oordeel licht de conclusie zou trekken, dat de slang zichzelf moet hebben vergeven. Evenwel, ook reeds tijdens het vangen had het dier zich in 't eigen lichaam gehapt, zonder enig schadelijk gevolg, en bovendien weten wij hoegenaamd niet, of er bij deze diverse beten inderdaad gif in de wonden is gebracht. Gevolgtrekkingen mogen wij uit dergelijke onopzettelijke „proeven” dus niet maken.

De orai tjabeh asak, zooals de Soendaneezen *D. bivirgatus* noemen, is blauwglanzend zwart met lakrooden buik, kop en staart; langs de flanken loopt een fijn blauwig wit lijntje. Omtrent hare voedselkeuze tast ik in het duister. Enkele jaren geleden is er in de buurt van het genoemde theeland een Inlandsche jongen bij het zoeken naar wild pisangblad in 't oerwoud door een exemplaar dezer zeer kenbare slangsoort in de kuit gebeten. Naar de verhalen ter plaatse luiden heeft hij dit ongeval slechts een paar dagen overleefd.

Garoet, November 1929.

W. C. VAN HEURN.

KORTE MEDEDEELINGEN

De natuur als heelmesters. — Bij dieren, vooral wilde, is het heeland vermogen tegen verwondingen veel grooter, dan bij den mensch. Meermalen heb ik dit kunnen constateeren bij buitgemaakt wild, dat sporen toonde van genezen verwondingen — toegebracht door den mensch of andere dieren —, ja zelfs van verminkingen, waarbij de Natuur op schier wonderbaarlijke wijze gered had, wat er te redden viel. Hieronder een paar voorbeelden.

Eens zag ik onder eenige vluchtige goudsnippen (*Rostratula benghalensis*) er eene, die wel medevloog, doch zichtbaar moeilijker dan de andere. Bij nadering van de invalspots ging de zwerm weer op de wieken met uitzondering van die eene, die, blijkbaar uitgeput, bleef liggen en zonder te zijn beschoten, levend werd gegrepen. Wat bleek nu? Aan een der wieken was een oude, bijna geheelde wond, afkomstig van een of een paar hagelkorrels, die het onderarmbeen hadden gebroken; maar dat been had zich vanzelf weer gezet. Het behoeft nauwelijks gezegd, dat een op zoo'n eigenaardige wijze in mijn bezit geraakt stuk wild niet op koelbloedige wijze vermoord werd. Met het oog op in de buurt rondschuimende karbouwenhoeders op non-activiteit, die zeer waarschijnlijk niet zeer tehuis waren in het Wetboek der Weidelijkheid, den code d'honneur van den jager, nam ik het een eind weegs mede, om het op een stille, voor zijn levensbehoeften geëigende plaats weer los te laten.

Vaak trof ik bewijzen van het taaie regeneratievermogen der Natuur aan bij geschoten watersnippen. Meestal in dezen vorm, dat een stuk „looper” (zoo noemt de jager de beenen van een dier) ontbrak, weggeschoten of misschien afgebeten door een viervoetigen roover, een rat of hagedis. Dan was het vel eenvoudig over den stomp heengegroeid en klaar was Kees. Soms strekte de verminking zich uit over een deel van het loopbeen alleen, maar andermaal was hiervan niets overgebleven en miste de vogel ook nog een stuk van het dijbeen. Niettemin ontbrak er niets aan het welvaren der slachtoffers van „the struggle for existence”. Onlangs zag ik op dit gebied iets nieuws, een eenigszins „verknoeid” geval. Ook hier was de breuk in het dijbeen, maar de rest van den looper was niet verloren, doch had zich weer gezet. Uit een technisch oogpunt echter niet fraai, want in plaats dat de